

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار

دانشکده پرستاری و مامایی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد آموزش پرستاری

گرایش داخلی - جراحی

عنوان :

بررسی مقایسه‌ای تأثیر برنامه آشناسازی روند بستری به کمک نقشه‌های مفهومی دیداری با روش
چهره به چهره بر میزان ترس و اضطراب کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار

استاد راهنما:

جواد گنج‌لو

اساتید مشاور:

دکتر سید محسن اصغری نکاح

دکتر محمد حسن رخشانی

نگارش:

شهربانو طالبی

خرداد ماه ۱۳۹۴

صفحه شناسه

عنوان: بررسی مقایسه‌ای تأثیر برنامه آشناسازی روند بستری به کمک نقشه‌های مفهومی دیداری با روش چهره به چهره بر میزان ترس و اضطراب کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار
استاد راهنما: جناب آقای جواد گنجلو
اساتید مشاور: دکتر سید محسن اصغری نکاح دکتر محمد حسن رخشانی
تاریخ دفاع: ۱۳۹۴/۰۳/۲۵
نمره پایان نامه: ۱۹/۴۶
کد اخلاق: Medsab.Rec.93.64
کد ثبت پایان نامه: ۹۱۴۲/۲۲ پ
شماره ثبت در مرکز ثبت کارآزمایی بالینی: IRCT2015040821663N1
حق استفاده از مفاد پایان نامه برای دانشگاه علوم پزشکی سبزوار محفوظ است و استفاده از مطالب متن، جدول ها، نمودارها و شکل ها بدون ذکر منبع ممنوع می‌باشد.

تقدیم بہ امام عصر (عج)

کہ واسطہ رحمت الہی بر تمام مخلوقات است۔

تقدیم بہ پدر و مادرم

کہ از نگاہشان صلابت، از رفتارشان محبت و از

صبرشان ایستادگی را آموختم۔

تقدیم بہ ہمسرم

اسطوره زندگیم، پناه حستیم و امید بودنم، او که اسوه صبر

و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

تقدیم به برادر و خواهرانم

که وجودشان شادی بخش و صفایشان مایه آرامش من

است.

نخستین سپاس و ستایش از آن خداوندی است که بنده کوچکش را در دریای یکران

اندیشه، قطره‌ای ساخت تا وسعت آن را از دریچه

اندیشه‌های ناب

آموزگارانی بزرگ به تماشا نشیند.

لذا اکنون که در سایه‌سار بنده نوازی‌هایش پایان‌نامه حاضر به انجام رسیده است، بر خود

لازم می‌دانم تا مراتب سپاس را از بزرگوارانی به جا آورم که اگر دست یاریکشان

نبود، هرگز این پایان‌نامه به انجام نمی‌رسید.

از:

جناب آقای جواد کخلو، که در طول همکاری این مجموعه با راهنمایی‌های عالمانه و بجایشان،

سکندار شایسته‌ای در هدایت این پایان‌نامه بوده‌اند.

جناب آقای دکتر سید محسن اصغری نکاح، که با سه صدر مشاوره این تحقیق را پذیرفتند و

در طول همکاری این مجموعه، همواره از نظرات کارشناسانه‌شان، بهره‌جستم.

جناب آقای دکتر محمد حسن رحشانی، که در تجزیه و تحلیل و استخراج نتایج آماری کمک

مؤثری نمودند.

کلیه مسئولان، مدیران و پرستاران محترم بیمارستان واسعی که در طی اجرای این تحقیق،

همکاری صمیمانه‌ای با من داشتند.

در نهایت کلیه کودکان و والدینی که در اجرای پژوهش با اینجانب همکاری نمودند، و انجام

این تحقیق را فراهم ساختند.

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب **شهربانو طالبی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته آموزش پرستاری گرایش داخلی - جراحی که در تاریخ ۱۳۹۴/۰۳/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان: "بررسی مقایسه‌ای تأثیر برنامه آشناسازی روند بستری به کمک نقشه‌های مفهومی دیداری با روش چهره به چهره بر میزان ترس و اضطراب کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار" با کسب نمره ۱۹/۴۶ و درجه عالی دفاع نموده ام، بدین وسیله متعهد می‌شوم:

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.
۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: شهربانو طالبی

تاریخ و امضاء

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: معرفی پژوهش

۱۱	بیان مسأله
۱۵	اهداف پژوهش
۱۵	هدف کلی
۱۵	اهداف اختصاصی
۱۵	اهداف کاربردی
۱۶	فرضیه‌های پژوهش
۱۶	پیش‌فرض‌های پژوهش
۱۶	تعریف واژه‌ها و متغیرهای اصلی پژوهش
۱۶	روش شناسازی
۱۷	نقشه مفهومی دیداری
۱۷	آموزش چهره به چهره
۱۷	ترس
۱۸	اضطراب

فصل دوم: دانستنی‌های موجود در مورد پژوهش

۲۰	مقدمه
۲۰	چارچوب پژوهش
۲۰	الگوی بستری کودک
۲۲	ترس
۲۴	اضطراب
۲۶	ارتباط ترس با اضطراب
۲۷	عوامل مؤثر بر ترس و اضطراب کودکان بستری در بیمارستان

۲۷.....	حضور پرستار.....
۲۸.....	ارتباط بین پرستار و کودک
۲۹.....	ارتباط بین پرستار و مادر.....
۳۰.....	ارتباط بین کودک و مادر.....
۳۱.....	محیط‌های درمانی کودک.....
۳۲.....	بی‌توجهی به علایق کودک.....
۳۲.....	رنگ لباس پرسنل.....
۳۳.....	درد و مرگ.....
۳۳.....	روش های کاهش ترس و اضطراب
۳۴.....	روش های دارویی.....
۳۴.....	روش های غیردارویی.....
۳۵.....	انحراف توجه.....
۳۷.....	آشناسازی.....
۳۷.....	فیلم ویدئویی.....
۳۸.....	بازی آشناسازی.....
۳۹.....	روش های نوشتاری.....
۳۹.....	پمفلت.....
۳۹.....	نقشه مفهومی.....
۴۰.....	برای تهیه و به کارگیری نقشه مفهومی، مراحل ذیل اجرا می شود.....
۴۰.....	شیوه های استفاده از نقشه های مفهومی.....
۴۱.....	شیوه های نمایش مفاهیم.....
۴۲.....	نقشه مفهومی دیداری.....
۴۲.....	کاربردهای نقشه مفهومی.....
۴۲.....	آموزش چهره به چهره.....
۴۳.....	مقایسه روش ها.....
۴۵.....	مروری بر پژوهش های مرتبط.....

فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق

مقدمه.....	۵۲
روش پژوهش.....	۵۲
جامعه پژوهش.....	۵۲
محیط پژوهش.....	۵۲
مشخصات واحدهای پژوهش (معیارهای ورود و خروج).....	۵۳
الف) معیارهای ورود به مطالعه.....	۵۳
ب) معیارهای خروج از مطالعه.....	۵۳
جدول متغیرها.....	۵۳
روش نمونه‌گیری.....	۵۵
حجم نمونه و روش محاسبه آن.....	۵۵
ابزارهای گردآوری داده‌ها.....	۵۶
روش تعیین روایی و پایایی ابزارها.....	۵۷
تهیه محتوای آموزشی.....	۵۸
تهیه نقشه‌های مفهومی دیداری.....	۵۹
روش اجرا.....	۵۹
روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۶۰
محدودیت‌های پژوهش.....	۶۱
ملاحظات اخلاقی پژوهش.....	۶۱

فصل چهارم: یافته‌ها

مقدمه.....	۶۴
یافته‌های توصیفی.....	۶۴
یافته‌های استنباطی.....	۶۸
بررسی نتایج آزمون شاپیرو ویلک دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در مراحل پیش‌آزمون و پس	
آزمون.....	۶۸

مقایسه متغیرهای دموگرافیک در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در مرحله پیش‌آزمون.....	۶۹
مقایسه تغییرات درون‌گروهی و بین‌گروهی متغیرهای ترس و اضطراب بین دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره.....	۷۰
فرضیه اول.....	۷۰
بررسی تغییرات درون‌گروهی.....	۷۱
بررسی مقایسه بین‌گروهی.....	۷۱
فرضیه دوم.....	۷۲
بررسی تغییرات درون‌گروهی.....	۷۲
بررسی مقایسه بین‌گروهی.....	۷۲
فرضیه سوم.....	۷۳
بررسی تغییرات درون‌گروهی.....	۷۳
بررسی مقایسه بین‌گروهی.....	۷۳
فرضیه چهارم.....	۷۴
بررسی تغییرات درون‌گروهی.....	۷۴
بررسی مقایسه بین‌گروهی.....	۷۵

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

مقدمه.....	۷۷
بحث و تفسیر یافته‌های پژوهش.....	۷۷
نتیجه‌گیری نهایی.....	۸۰
کاربرد نتایج در پرستاری.....	۸۱
پیشنهادهای برای پژوهش‌های بعدی.....	۸۲
منابع.....	۸۴

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲: عوامل اصلی ترس براساس سن.....	۲۲
جدول ۱-۳: جدول متغیرها.....	۵۴
جدول ۱-۴: شاخص های آماری مربوط به سن (سال) در آزمودنی های دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۴
جدول ۲-۴: شاخص های آماری مربوط به ویژگی های دموگرافیک در آزمودنی های گروه نقشه مفهومی دیداری در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۵
جدول ۳-۴: شاخص های آماری مربوط به ویژگی های دموگرافیک در آزمودنی های گروه چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۶
جدول ۴-۴: شاخص های آماری مربوط به میزان ترس در آزمودنی های دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار	۶۷
جدول ۵-۴: شاخص های آماری مربوط به میزان اضطراب در آزمودنی های دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۷
جدول ۶-۴: نتایج آزمون شاپیرو ویلک متغیر سن در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۸
جدول ۷-۴: نتایج آزمون شاپیرو ویلک متغیر ترس در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۸
جدول ۸-۴: نتایج آزمون شاپیرو ویلک متغیرهای اضطراب در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۹
جدول ۹-۴: مقایسه متغیر سن در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۶۹
جدول ۱۰-۴: مقایسه متغیرهای دموگرافیک در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳.....	۷۰

- جدول ۱۱-۴: مقایسه متغیر ترس در دو گروه قبل و بعد از برنامه آشناسازی در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۱
- جدول ۱۲-۴: میزان ترس بعد از شرکت در مطالعه در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۱
- جدول ۱۳-۴: مقایسه متغیر اضطراب موقعیتی در دو گروه قبل و بعد از برنامه آشناسازی در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۲
- جدول ۱۴-۴: میزان اضطراب موقعیتی بعد از شرکت در مطالعه در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۲
- جدول ۱۵-۴: مقایسه متغیر اضطراب خصیصه‌ای در دو گروه قبل و بعد از برنامه آشناسازی در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۳
- جدول ۱۶-۴: میزان اضطراب خصیصه‌ای بعد از شرکت در مطالعه در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۳
- جدول ۱۷-۴: مقایسه متغیر اضطراب کل در دو گروه قبل و بعد از برنامه آشناسازی در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۴
- جدول ۱۸-۴: میزان اضطراب کل بعد از شرکت در مطالعه در دو گروه نقشه مفهومی دیداری و روش چهره به چهره در کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری شهر سبزوار سال ۱۳۹۳..... ۷۵

فهرست نمودارها و شکل‌ها

صفحه

عنوان

شکل ۱-۲: نقشه مفهومی مربوط به چارچوب پژوهش..... ۲۰

فهرست پیوست‌ها

عنوان	صفحه
رضایت‌نامه شرکت در طرح.....	۹۳
پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک.....	۹۶
پرسشنامه ترس بیمارستانی بروم.....	۹۷
پرسشنامه اشپیل‌برگر مخصوص کودکان (اضطراب موقعیتی).....	۹۸
پرسشنامه اشپیل‌برگر مخصوص کودکان (اضطراب خصیصه‌ای).....	۹۹
کدهای اخلاقی حفاظت از آزمودنی انسانی در پژوهش‌های علوم پزشکی.....	۱۰۰
نقشه‌های مفهومی دیداری مورد استفاده در این مطالعه.....	۱۰۳
نقاشی‌های مورد استفاده در این مطالعه.....	۱۰۵

بررسی مقایسه‌ای تأثیر برنامه آشناسازی روند بستری به کمک نقشه‌های مفهومی دیداری با روش چهره به چهره بر میزان ترس و اضطراب کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار

شهربانو طالبی^۱، جواد گنجلو^۲، سیدمحسن اصغری نکاح^۳، محمد حسن رخشانی^۴

چکیده

زمینه و هدف: یکی از روش‌های آموزشی نوین که ارتباط بسیار نزدیک با رویکرد سازنده‌گرایی دارد نقشه مفهومی است. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی مقایسه‌ای تأثیر برنامه آشناسازی روند بستری به کمک نقشه‌های مفهومی دیداری با روش چهره به چهره بر میزان ترس و اضطراب کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار بود.

روش پژوهش: بررسی با استفاده از روش نیمه تجربی و پیش و پس‌آزمون انجام شد. مشارکت کنندگان این پژوهش ۴۴ نفر از کودکان ۶ تا ۹ ساله بستری در بخش کودکان شهر سبزوار بودند که به روش در دسترس انتخاب شدند، سپس به صورت تصادفی در دو گروه نقشه مفهومی دیداری (۲۲ نفر) و روش چهره به چهره (۲۲ نفر) قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، ترس بیمارستانی بروم و پرسشنامه اضطراب موقعیتی - خصیصه‌ای برای کودکان بود. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۰ و آمار توصیفی، شاپیروویلک، کای دو، فیشر، t وابسته، ویلکاکسون، من‌ویتنی و تحلیل کوواریانس تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: بعد از مداخله در گروه نقشه مفهومی دیداری، ترس ($p < 0/001$)، اضطراب موقعیتی ($p < 0/001$)، اضطراب خصیصه‌ای ($p < 0/001$) و اضطراب کل ($p < 0/001$) و در گروه چهره به چهره، ترس ($p = 0/001$)، اضطراب موقعیتی ($p < 0/001$)، اضطراب خصیصه‌ای ($p = 0/001$) و اضطراب کل ($p < 0/001$) کاهش معنی‌داری داشت. همچنین بعد از مداخله میزان ترس ($p = 0/060$) و اضطراب موقعیتی ($p = 0/140$) در بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت و میزان اضطراب خصیصه‌ای ($p = 0/011$) و اضطراب کل ($p = 0/016$) در بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود داشت.

نتیجه‌گیری نهایی: استفاده از نقشه مفهومی دیداری در مقایسه با روش چهره به چهره در کاهش اضطراب خصیصه‌ای و اضطراب کل کودکان بستری در بیمارستان مؤثرتر می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌شود در محیط‌هایی که پرستاران وقت کافی برای آموزش چهره به چهره جهت ارائه اطلاعات لازم به بیماران ندارند، می‌توانند از روش نقشه مفهومی دیداری استفاده نمایند.

کلمات کلیدی: آشناسازی، ترس، اضطراب، کودکان بستری

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۲. مربی و کارشناس ارشد آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۳. استادیار، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۴. استادیار، آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران